

ATT FRÄMJA DEMOKRATI OCH ÖVERVAKA VAL

Att stödja demokratin i hela världen är en fråga som EU prioriterar. Demokrati är fortfarande den enda styrelseform där människor tillåts förstå och förverkliga sina rättigheter fullt ut, och en avgörande faktor för utveckling och långsiktig stabilitet. Som den enda direktvalda EU-institutionen är Europaparlamentet särskilt angeläget om att främja demokrati.

RÄTTSLIG GRUND

- Artiklarna 2 och 21 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget).
- Artikel 205 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

BAKGRUND

EU:s strategi för demokrati kompletterar unionens arbete för de mänskliga rättigheterna.

2009 antog rådet slutsatser om demokratistöd i EU:s yttre förbindelser och en agenda för åtgärder, där man presenterade huvuddragen i en ny strategi för demokratistöd, med ett landspecifikt synsätt, större samordning och deltagande av alla berörda parter. Demokrati och mänskliga rättigheter integrerades i samtliga politikområden. I kommissionens agenda för förändring från 2011 underströks sedan vikten av att stödja mänskliga rättigheter, demokrati och god samhällsstyrning inom EU:s utvecklingspolitik.

Efter de omstörtande händelserna i arabländerna 2011 uppdaterade EU sin grannskapspolitik och antog en strategi baserad på principen ”mer för mer”, med ett stöd som kopplas till demokratisering och ”djupgående demokrati”. Olika ”morötter” – bland annat djupare ekonomisk integration, större ekonomiskt stöd, ökad rörlighet för människor och tillgång till EU:s inre marknad – erbjöds de länder som var villiga att genomföra politiska reformer.

EU:s åtagande att arbeta hårdare för att främja demokrati upprepades i den strategiska ram och handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati som antogs av rådet (utrikes frågor) 2012. I handlingsplanen ingick en plan för mer systematisk uppföljning av rapporterna från EU:s valobservatörsuppdrag, så att hela valperioden kan stödjas. Den nya handlingsplanen för perioden 2015–2019, som antogs i juli 2015, syftar till att integrera demokratistöd i flera mål.

Rådet betonade det civila samhällets roll i 2012 års slutsatser ”En grund för demokrati och hållbar utveckling: EU:s samarbete med det civila samhället på området yttre förbindelser”.

FINANSIERINGSINSTRUMENT

Att stödja mänskliga rättigheter, demokratiska reformer samt politiskt deltagande och politisk representation är huvuduppgiften för finansieringsinstrumentet för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter i hela världen (EIDMR). Detta finansieringsinstrument är specifikt utformat för dessa mål och finansierar projekt, program och EU:s valobservatörsuppdrag.

Instrumentet ger även bidrag till organisationer i det civila samhället, icke-statliga organisationer och människorättsförsvarare.

Det europeiska grannskapsinstrumentet ger ekonomiskt stöd till främjande av rättsstatlighet, politisk dialog och reformer, demokratisering, mångfald i medierna och valövervakning.

Det civila samhällets aktörer i länderna i EU:s södra och östliga grannskap kan också få finansiering från grannskapsfaciliteten för det civila samhället med avseende på projekt, nätverk, utbildning och utbyte av bästa praxis.

Instrumentet för utvecklingssamarbete ger också ekonomiskt stöd. Även om det främsta målet för detta instrument är att utrota fattigdomen, syftar det också till att befästa och stödja demokratin i utvecklingsländer.

EU:s instrument som bidrar till stabilitet och fred kan under vissa omständigheter användas till stöd för demokratiska institutioner och civilsamhället.

Europeiska utvecklingsfonden (EUF) – som ligger utanför EU:s budget, men förvaltas av Europeiska kommissionen – finansierar samarbete med länderna i Afrika, Västindien och Stilla-havsområdet. I likhet med instrumentet för utvecklingssamarbete är utvecklingsfonden inriktad på fattigdomsutrotning, men bidrar också till att befästa och stödja demokrati, rättsstatlighet och god samhällsstyrning.

Det europeiska initiativet för demokrati inrättades 2012. Initiativet drivs självständigt som en privaträttslig stiftelse, som genom att tillhandahålla skräddarsytt ekonomiskt stöd på ett snabbt, flexibelt och obyråkratiskt sätt försöker stödja politiska aktörer och aktörer i civilsamhället som strävar efter demokratiska förändringar, med fokus på EU:s östra och södra grannskap. I dess styrelse ingår företrädare för EU:s medlemsstater och institutioner, däribland nio ledamöter av Europaparlamentet, och andra sakkunniga.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Europaparlamentet – den enda EU-institution som väljs direkt av unionens medborgare – är starkt engagerat för att främja hållbara demokratier i världen och har poängterat sitt engagemang i många resolutioner.

Parlamentet deltar kontinuerligt i valövervakningsverksamhet, och arbetar för att förbättra legitimiteten i nationella valprocesser och öka allmänhetens förtroende för skyddet av val och mänskliga rättigheter. Varje år skickar parlamentet flera parlamentariska delegationer för att övervaka val eller folkomröstningar i tredjeländer. Parlamentet kan besluta att skicka ut sådana delegationer med ledamöter för att övervaka val eller folkomröstningar, på villkor att valen hålls på nationell nivå, att de nationella myndigheterna har inbjudit EU eller Europaparlamentet och att ett långsiktigt uppdrag finns på plats. Parlamentets delegationer är alltid integrerade i EU:s valobservatörsuppdrag eller långvariga uppdrag som sänds ut av kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR) inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). Europaparlamentet rådfrågas när EU:s valobservatörsuppdrag [EU EOMs](#) fastställs och planeras samt vid den senare uppföljningen.

I samband med långsiktiga valobservatörsuppdrag utvärderas inte bara händelserna på valdagen utan också hela valprocessen, som en indikator på den demokratiska utvecklingen i ett visst land vid en viss tidpunkt. Observatörer som arbetar långsiktigt börjar vanligtvis arbeta två månader före valet, och följer hela valprocessen fram till dess att det officiella resultatet tillkännages och överklagandeförfarandet är avslutat. Korttidsobservatörer övervakar själva valdagen och

rösträkningen. Den chefsobservatör som leder valobservatörsuppdraget är som regel en ledamot av Europaparlamentet.

För att säkerställa en övergripande strategi för demokratistöd är valövervakningen kopplad till kompletterande verksamhet, bland annat uppföljning av valet, insatser för mänskliga rättigheter och initiativ till stöd för det parlamentariska arbetet. Europaparlamentet bistår parlament utanför EU:s gränser när det gäller att stärka deras institutionella kapacitet, genom konferenser och seminarier, gemensamma utbildningsprogram och studiebesök för ledamöter och tjänstemän samt stipendier för personal från parlament utanför unionen. Särskilt fokus läggs på utvidgningsländerna i sydöstra Europa. Europaparlamentet ger också stöd och sakkunskap inom medling och dialog, genom riktade insatser med partnerländernas parlament och internationella evenemang för medling och förebyggande av konflikter.

Europaparlamentets grupp för demokratistöd och valsamordning ger politisk vägledning kring parlamentets olika aktiviteter och verksamhet. Denna grupp består av femton parlamentsledamöter och leds gemensamt av ordföranden för parlamentets utskott för utrikesfrågor och ordföranden för utskottet för utveckling.

[Marika Lerch](#)
[09/2018](#)